

KONTRAURBANIZAZIOA EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOAN: lurralde antolamendu orekaturako arazoa.

Kontraurbanizazioa edo kontrahiritarpenaren kontzeptua Estatu Batuetan deskribatu zen lehenengo aldiz pasa den mendearen 70. hamarkadan. Momentu horretan hainbat ikertzailek prozesu berri bat antzeman zuten populazioaren barne migrazio mugimenduetan, tendentzia aldaketa bat alegia. Aurreko hamarkadetan landa exodoaren ondorioz landa espazioak despulatuz joan ziren, populazioa eremu metropolitanoetan konzentratzen zelako; baina orduetik aurrera, landa espazio askotan berpizte demografiko bat nabarmentzen hasi zen, eremu industrializatuenak bere hazkunde ahulduz edo populazioa galtzen hasi zirelarik. Fenomeno berri honi *counterurbanization* izena eman zioten.

Hurrengo urteetan ikertzaile ugari honen inguruan eztabaidatzen hasi zen, prozesuaren izaera definitu eta karakterizatu nahian. Prozesu konplexu hauek izendatzeko antzeko hitz ugari planteatu ziren: desurbanizazioa, periurbanizazioa, rururbanizazioa, exurbanizazioa... Termino guzti hauek eremu metropolitanoetatik landa esparruetara norabidea duten mugimendu hauek sortarazten dituzten fenomenoak izendatzeko erabili dira, izen bakoitzaren esanahi eta hedadura kontzeptuala eztabaida sakonak sortarazi dituelarik.

Hurrengo hamarkadetan, gizarte industrializatu gehienetan prozesu hau hedatu zen; oinarri ekonomikoa terziarizatzen zen heinean, garraio eta telekomunikabideen garapenarekin batera, hirietako arazoak larritu eta bizi kalitatea okertzen zen neurrian eta landa espazioen mitifikazioarekin batera, familia ugari hirietako erresidentzia utzi eta landa ingurune batera bizitzera joaten hasi ziren.

Euskal Autonomia Erkidegoa ez da prozesu honetatik aparte geratu: 80. hamarkadaren bukaeran, baina batez ere, 90. hamarkadan zehar, eskualde industrializatuenak populazioa galduz joan ziren eta aldameneko landa eremuetan aldiz, populazio gehikuntzak nabarmentzen hasi ziren. Populazio zentso eta erroldetako indikadore desberdinak jorratuz, agerian geratzen da azkenengo bi hamarkadetan populazio hazkunde inportanteenak izan dituzten eskualdeak eremu metropolitanoen inguruan kokatutako landa esparru ailegagarrienak izan direla: Plentzia-Mungia, Gorbeia-Inguruak, Urola Kostaldea... Honi lotuta, landa eremu hauetako urbanizazio prozesu azkarra gauzatu da; etxebizitza berri ugari eraiki dira herrixka eta baserri auzo tradizional ugarien nortasuna eraldatuz, bai eta landa paisai baliotsu eta eskasak desitxuratuz.

1997an aprobaturako Lurraldearen Antolamendurako Artezpideek (LAA) oraindik berria zen prozesu hau erregulatzeko eta kontrolatzeko zehazpen batzuk aipatzen dituzte, landa eremuen balio natural eta paisajistikoak prozesu honetaz babestu nahian. LAAen xedapen inportanteenetarikoak, eta zuzenean aplikatu beharrekoa gainera, lurzoru urbanizaezinean eraikitzea debekatzen duena da, (eraikuntza nezakal ustiategi bati lotuta dagoenean izan ezik).

Urte bat geroago, baserri auzoetako hazkunde erresidentziala erregulatzeko, 5/98 legeak zoru urbanizaezinean landa guneak klasifikatzea legezatu zuen, hauei urbanizazio ahalmen limitatu bat emanez, nekazal jarduerari binkulaziorik errekeritu gabe. EAEko 2/2006 Lurtzorua eta Hirigintzari buruzko Legeak, landa guneen figura hau mantentzen du, hauen hiritarpen ahalmena murrizten badu ere.

Testuinguru honetan eta epealdi horretako hazkunde ekonomikoaz lagundurik, EAEko hainbat eskualdetan urbanizazio dispartsoari ateak ireki zaizkio; 90. hamarkadaren hasierako eta 2007. urteko ortoiruak konparatzea besterik ez dago hau argi eta garbi antzemateko. Gainera, LAAak garatzen dituzten Lurralde Zatik Plan batzuk hainbat eremu funtzionaletan lurtzoruaren okupazio biderkatzen dituzten garapen urbanistikoak planteatzen dituzte.

Estatu mailan zoruaren okupazioan emandako aldaketak neurtzeko egindako txostenaren arabera, EAEan, lurzoru artifizialak %13an handitu ziren 1987-2000 epealdian, azalera honen erdia eremu urbanizatu berriei zegokielarik. Gainera, eremu hiritartu berri gehienak dentsitate bajuko formak izaten dira, hiri forma dispartsoak alegia. Honek kostaldeko eta landa espazioetako paisai baliotsuak desitxuratu, landa esparruak zizkatu eta errepide zein gainontzeko azpiegitura berrien beharra areagotu egiten du.

Prozesu honek lurraldean eta gizartean arrisku eta tentsioak sortarazten ditu, hiritarpen forma insosteniblea delako ingurugiro ikuspegitik, eta insolidarioa ikuspuntu sozio-ekonomikotik. Momentu honetan eztabaidan dagoen LAAen berrikuspen dokumentuetan urbanizazio dispartsoaren inguruko kezka jasotzen da eta modu efikazago batean aurre egiteko beharra ikusten da ere. Izan ere, arazoaren gakoa honetan datza: prozesu honen pertzepzioa oso desberdina da lurralde eskala desberdinetatik ikusita. Alde batetik, eskualde eskalatik prozesua etentzearen beharra gain hartzen den bitartean, tokian-tokiko eskalatik modu esberdinez hautematen da arazoa; izan ere, udalerrri txikietan askotan begi onez ikusi da beren herrixketan zein baserri auzoetan ematen ari den hazkunde urbanistikoak.

BIBLIOGRAFIA:

ARROYO, M. (2001): "La Contraurbanización: un debate metodológico y conceptual sobre la dinámica de las Áreas Metropolitanas". *Scripta Nova, Revista electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* 97. <http://www.ub.es/geocrit/sn-97.htm>

BILBAO URIBARRI, A. (2007): "Los núcleos rurales en el País Vasco como precursores de la dispersión urbana: la reserva de la biosfera de Urdaibai". *Ciudad y Territorio. Estudio Territoriales* 151, 83-101.

BOYLE, P.; HALFACREE (1998): *Migration into Rural Areas. Theories and Issues*. Wiley, Chichester.

EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY (2006): *Urban sprawl in Europe. The ignored challenge*. Europar Komisia 10/2006 erreportaia. http://www.eea.europa.eu/publications/eea_report_2006_10/eea_report_10_2006.pdf

EUSKAL HIRIA_NET (2009): *LAAk berriz aztertzea. Gaikako Monografiak eta Diagnostikoa*. http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-565/eu/contenidos/informacion/dots_reestudio/eu_1165/reestudioc.html

EUSKO JAURLARITZA (1997): *Euskal Autonomia Erkidegoko Lurraldearen Antolamendurako Artezpideak (LAA)*. http://www.ingurumena.ejgv.euskadi.net/r49-565/es/contenidos/informacion/dots/es_1165/indice_c.html

GARCIA-BELLIDO, J. (2002): "La cuestión rural: patología urbanística del espacio rústico". *Ciudad y Territorio. Estudio Territoriales* 132, 277-321.

MONCLUS, F. J, (ed.) (1998): *La ciudad dispersa: suburbanización y nuevas periferias*. Centre de Cultura Contemporània, Barcelona.

OBSERVATORIO DE LA SOTENIBILIDAD EN ESPAÑA (2006): Cambios de ocupación del suelo en España: País Vasco, 402-413. <http://www.sostenibilidad-es.org/NR/rdonlyres/6B6B0D68-76E9-4456-B22E-D8DFB0E85E72/131/0716PAISVASCO.pdf>

RUEDA, S. (2003): "Costes ambientales de los modelos urbanos dispersos: el caso del área metropolitana de Barcelona". *Revista interdisciplinar de gestión ambiental* 54, 14-23.

TORRES ELIZBURU, R. (2006): "La contraurbanización en la comunidad Autónoma del País Vasco". *Lurralde* 29, 58-85.